

๗พ
ร๑
๕๑๘๘

บทที่ 3

หอสมุดกลาง

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การรับรู้การตั้งครรภ์และการฝากครรภ์ของสตรีที่อำเภอพล

ถึงแม้ปรากฏการณ์การตั้งครรภ์เป็นเรื่องที่คุ้นเคย และมีงานวิจัยต่างๆ ได้ศึกษาการรับรู้การตั้งครรภ์และการฝากครรภ์ไว้มากแล้ว แต่ยังคงขาดการอธิบายกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทนั้น ๆ เช่น สตรีในสังคมอีสานให้ความหมายการตั้งครรภ์ตามการรับรู้ของตนเองเป็นอย่างไร การปฏิบัติตัวของสตรีมีครรภ์ภายใต้สังคมวัฒนธรรมอีสานเป็นอย่างไร และทำไมสตรีจึงเลือกหรือไม่เลือกมาฝากครรภ์ การดำเนินการวิจัยครั้งนี้จึงใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาแบบปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 แหล่งข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นองค์รวมครอบคลุมทุกแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ แหล่งข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้จึงมีทั้งที่เป็นเอกสารและตัวบุคคล ที่เป็นเอกสารส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับบริบทของสตรีอีสาน ได้แก่ สภาพทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อของคนอีสาน ส่วนที่เป็นบุคคล ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.1.1 สถานที่เก็บข้อมูล ได้แก่ หมู่บ้านระสกขามน้อย ตำบลระสกนกกเต็น อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น และโรงพยาบาลแม่และเด็กเมืองพล

การเลือกหมู่บ้านศึกษามีเหตุผลในการเลือก ดังนี้

1) เป็นหมู่บ้านในอำเภอพล ที่มีลักษณะร่วมอันได้แก่ ภูมิประเทศ อาชีพ และขนบธรรมเนียมประเพณี เหมือนกับหมู่บ้านส่วนใหญ่ในอำเภอพล

2) หมู่บ้านมี 92 หลังคาเรือน ซึ่งพอเหมาะสำหรับผู้วิจัยที่จะสามารถติดตามเยี่ยมบ้านได้ทั่วถึงในเวลาจำกัด

3) มีสตรีวัยเจริญพันธุ์ และสตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่าจำนวนมาก

มากพอสำหรับการคัดเลือกเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4) การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอพล มีความสะดวกพอสมควรสำหรับผู้วิจัยที่จะเดินทางเข้า-ออกจากหมู่บ้าน

3.1.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key - informants) ได้แก่บุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) สตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่าในหมู่บ้าน จำนวน 9 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 48-77 ปี ($\bar{x} = 57$) อาศัยอยู่กับบุตรสาวที่แต่งงานแล้วหรือบุตรสะใภ้ สมาชิกในกลุ่ม 1 คน มีบุตรสาวกำลังตั้งครรภ์อายุครรภ์ 7 เดือน สมาชิกอีก 2 คน เป็นหมอตายแยกประจําหมู่บ้าน

2) สตรีวัยเจริญพันธุ์ที่เคยผ่านการตั้งครรภ์และการคลอด ในหมู่บ้านจำนวน 7 คน มีอายุระหว่าง 25-37 ปี ($\bar{x} = 29$) สมาชิก 1 คน กำลังตั้งครรภ์ที่ 2 อายุครรภ์ 8 เดือน สมาชิกทุกคนมีอาชีพทำนา

3) สตรีมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์ 7-9 เดือน มาฝากครรภ์ ณ โรงพยาบาลแม่และเด็กเมืองพล จำนวน 7 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 18-30 ปี ($\bar{x} = 27.71$) อายุครรภ์อยู่ระหว่าง 28-36 สัปดาห์ ตั้งครรภ์แรก 2 คน ครรภ์ที่สอง 3 คน และครรภ์ที่สาม 2 คน อาชีพทำนา 4 คน แม่บ้าน 2 คน และทอผ้า 1 คน

4) สตรีหลังคลอด ณ โรงพยาบาลแม่และเด็กเมืองพล จำนวน 37 คน ซึ่ง มีคุณลักษณะดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของสตรีหลังคลอดที่ศึกษา

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สตรีหลังคลอด	37	
อายุ 16 - 20 ปี	11	29.73
อายุ 21 - 30 ปี	23	62.16
อายุ 31 - 35 ปี	3	8.11
ระดับการศึกษา		
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	7	18.92
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	26	70.27
จบมัธยมศึกษาปีที่ 3	2	5.41
จบประกาศนียบัตรวิชาชีพ	1	2.70
จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	1	2.70
สถานภาพสมรส		
คู่	35	94.59
หย่า/แยก	2	5.41
อาชีพหลัก		
ทํานา ทําไร่ ทําสวน	20	54.05
กรรมกรรับจ้าง	3	8.11
รับจ้างในโรงงาน	3	8.11
ค้าขาย	3	8.11
แม่บ้าน	7	18.92
เสมียนบริษัทเอกชน	1	2.70

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของสตรีหลังคลอดที่ศึกษา (ต่อ)

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ของครอบครัวต่อปี		
<10,000 บาท	4	10.81
10,000-29,999 บาท	20	54.05
30,000-49,999 บาท	7	18.92
50,000-69,999 บาท	3	8.11
70,000 บาทขึ้นไป	3	8.11
ฐานะเศรษฐกิจ		
รายได้ไม่พอและมีหนี้สิน	2	5.41
รายได้ไม่พอแต่ไม่มีหนี้สิน	8	21.62
รายได้พอเพียงแต่ไม่มีเงินเก็บ	20	54.05
รายได้พอเพียงและมีเงินเก็บ	7	18.92
ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	10	24.32
ครอบครัวขยาย	27	75.68
เขตที่อยู่อาศัย		
นอกเขตเทศบาลตำบลเมืองพล	34	91.89
ในเขตเทศบาลตำบลเมืองพล	3	8.11

สำหรับรายละเอียดของการตั้งครรภ์และฝากครรภ์ปรากฏในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการฝากครรภ์ของสตรีหลังคลอดที่ศึกษา

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลำดับที่การตั้งครรภ์		
ครรภ์แรก	15	40.54
ครรภ์ที่ 2 หรือ 3	18	48.65
ครรภ์ที่ 4 ขึ้นไป	4	10.81
การฝากครรภ์		
ฝากครรภ์ครบ 4 ครั้งตามเกณฑ์คุณภาพ	19	51.35
ฝากครรภ์ไม่ครบ 4 ครั้งตามเกณฑ์คุณภาพ	16	43.24
- มาตรวจครรภ์ 1-3 ครั้ง	4	
- ขาดนัดช่วงอายุครรภ์ 7-9 เดือน	6	
- ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์มากกว่า 24 สัปดาห์	6	
ไม่เคยฝากครรภ์	2	5.41

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการฝากครรภ์ของสตรีหลังคลอดที่ศึกษา (ต่อ)

คุณลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรก		
ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ 1-12 สัปดาห์	13	37.14
- ครรภ์แรก 5 ราย		
- ครรภ์หลัง 8 ราย		
ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์ 13-24 สัปดาห์	16	45.72
- ครรภ์แรก 6 ราย		
- ครรภ์หลัง 10 ราย		
ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์มากกว่า 24 สัปดาห์	6	17.14
- ครรภ์แรก 3 ราย		
- ครรภ์หลัง 3 ราย		
ไม่เคยฝากครรภ์	2	
- ครรภ์แรก 1 ราย		
- ครรภ์หลัง 1 ราย		
สถานที่ฝากครรภ์		
โรงพยาบาล	28	80.00
สถานอนามัย	3	8.57
โรงพยาบาลและสถานอนามัย	4	11.43

5) สตรีหลังคลอด จำนวน 18 คน แต่เป็นคนละกลุ่มกับสตรีหลังคลอดที่ให้การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเข้าร่วมในการสนทนากลุ่มช่วงหลัง มีคุณลักษณะ ดังนี้ อายุอยู่ระหว่าง 18-36 ปี ($\bar{x} = 25.74$) แยกเป็นตั้งครรภ์แรก 6 คน ครรภ์ที่สอง 7 คน ครรภ์ที่สาม 3 คน

ครรภ์ที่สี่ 2 คน อาชีพทนาย 13 คน แม่บ้าน 4 คน รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม 1 คน
 ผากครรภ์ 17 คน ไม่ผากครรภ์ 1 คน

6) ผู้ให้ข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ หมอพื้นบ้าน 2 คน และพระภิกษุ 1 รูป

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้จากการเลือกที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมกับงานวิจัย กล่าวคือ การเลือกสตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่า และสตรีวัยเจริญพันธุ์ ในหมู่บ้านศึกษา ใช้วิธีการเลือกแบบ Snowball technique (ในภาคผนวก) การเลือกสตรีมีครรภ์ที่มาผากครรภ์ และสตรีหลังคลอด ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง(Purposive) โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกให้มีคุณลักษณะแตกต่างกันในเรื่อง อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา จำนวนบุตรที่มีอยู่ และลักษณะการผากครรภ์ คือ ผากครรภ์สม่ำเสมอตามนัด ผากครรภ์ไม่สม่ำเสมอตามนัด ผากครรภ์ช้า และไม่ผากครรภ์

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การสนทนากลุ่ม (Focus group discussions)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่ม 2 ช่วง คือ ช่วงแรกและช่วงหลัง โดยการสนทนากลุ่มช่วงแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปรากฏการณ์การรับรู้การตั้งครรภ์ และการผากครรภ์ของสตรีที่อำเภอพล โดยผู้วิจัยเลือกหมู่บ้านรศกขามน้อย เป็นหมู่บ้านศึกษา และเชิญผู้ที่มีประสบการณ์และพื้นฐานทางสังคมคล้ายคลึงกันมาเข้ากลุ่มเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา การสนทนากลุ่มช่วงแรกได้ดำเนินการ 3 ครั้ง แต่ละครั้งประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มประมาณ 7-10 คน ผู้ดำเนินการกลุ่ม 1 คน และผู้บันทึกการสนทนากลุ่ม 1 คน

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อมูลดังกล่าวเนื่องจาก การสนทนากลุ่มเหมาะสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ ทักษะคิด และความรู้ความเข้าใจของผู้ถูกศึกษา ผู้วิจัยสามารถสังเกตปฏิกิริยาของผู้ที่อยู่ในกลุ่มต่อเรื่องที่ศึกษาในเวลาที่สามารถได้ ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาเป็นสมมติฐานเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การศึกษาโดยละเอียดต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ได้เริ่มด้วยการสนทนากลุ่มกับสตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่า สตรีวัยเจริญพันธุ์ และสตรีมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์ 7-9 เดือน เพื่อให้บุคคลดังกล่าวแสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์ของตนเองในประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ การตั้งครรภ์ การ

ปฏิบัติตัวขณะตั้งครุฑและการฝากครุฑ เนื่องจากทั้ง 3 ประเด็นเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ผู้ร่วมสนทนาเคยมีประสบการณ์มาก่อน ทุกคนจึงแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกลุ่มสตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่า ได้สะท้อนภาพของสตรีมีครุฑในสมัยก่อนได้อย่างชัดเจน กลุ่มสตรีวัยเจริญพันธุ์และสตรีมีครุฑ ได้สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสตรีขณะตั้งครุฑ ความขัดแย้งระหว่างความเชื่อเดิมกับคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กลุ่มสตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่า

ผู้ดำเนินการกลุ่ม : สมัยที่แม่ใหญ่ตั้งห้องชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไปหมด

สมาชิก3 : เปลี่ยน... ช่วงตั้งห้องเดือนสองเดือนมีอาการแพ้บ้าง อยากจะนอน

สมาชิก2 : ของกินกินได้เป็นบางอย่าง ของคาวๆก็กินไม่ได้ กินข้าวก็กินไม่ได้
กินน้ำก็ลำบาก ห้องแก่มากก็แสบร้อนคอ

สมาชิก1 : แต่พวกเราที่ทำงานได้

สมาชิก2 : พวกเราไม่เมื่อย ไม่ล้า ทำงานได้เหมือนเดิม

สมาชิก8 : ด่านาก็ดำ ด่านเสร็จจนถึงวันคลอด

สมาชิก6 : ถึงเวลาเกี่ยวข้าวเราก็ไปเกี่ยว ของอยู่ของกินพวกเราก็ไม่พะລ่า
แต่ผู้เฒ่าเขาห้ามกินไข่ อันนี้ห้ามจริงๆ ไม่ให้กิน

สมาชิก2 : แพ้ท้องก็แพ้ใบ กินนอนพัก ถึงกำหนดมันก็หายไปเองบางคนท้องแก่แล้ว
ยังกินข้าวไม่ได้ก็มี

สมาชิก6 : ก็ปล่อยไปตามธรรมชาติ

สมาชิก7 : ไม่มีบารุงอะไร เป็นอะไรก็ไม่เคยไปหาหมอ

สมาชิก5 : ไม่รู้ตัวว่าจะคลอดวันที่เท่าใด

สมาชิก4 : จำได้แต่เดือนที่เริ่มตั้งท้อง ก็นับไปกะประมาณว่าเดือนนั้นจะคลอด

สตรีวัยเจริญพันธุ์

ผู้ดำเนินการกลุ่ม : เคยได้ยินผู้เฒ่าห้ามคนท้องทำอย่างนั้นอย่างนี้บ้างไหม

สมาชิกทุกคน : มี ก็ห้ามเรื่องต่างๆ

สมาชิก2 : ห้ามยัดหมอน ยิ่งตอนนี้มีงานบวชห้ามคนท้องทำ ยัดหนุนได้อยู่แต่ห้าม
เข้บปิดปากหมอน

- สมาชิก6 : ห้ามกินมะเขือเทศจะดี ห้ามมัดหมี่ ห้ามพ่อบ้าตัวดำ เขาให้ชะล่า
- สมาชิก3 : เขาก็ไม่กิน แต่เวลาเราไปหาหมอ หมอบอกว่ากินบารุง
- สมาชิก1 : ฉันจะลำบาก แม่ห้ามไม่ให้ทำอะไรฉันก็จะไม่ทำเลย
- สมาชิก2 : ย่ายังสั่งว่าไม่ให้กินยา (วิตามินที่หมอให้) เดี่ยวลูกจะตัวโตเกินไปบอก
บอกว่าแม่ตัวเล็กเดี๋ยวจะคลอดยาก ฉันก็บอกว่ามันอยู่ที่หมอหรืออย่า

สตรีมีครรภ์

- ผู้ดำเนินกลุ่ม : เมื่อรู้ว่าตนเองตั้งท้อง ขณะนั้นมีความรู้สึกอย่างไร
- สมาชิก7 : ดีใจ คิดว่าเอาอีกสักคนสองคนก็จะหยุด
- สมาชิก6 : รู้สึกธรรมดา ใจก็อยากได้เพราะลูกก็โตเข้าโรงเรียนทั้ง 2 คนแล้ว
- สมาชิก5 : ก็ดีใจ แต่คนทำงานไปด้วยอย่างฉันไม่รู้ว่าจะอธิบายอย่างไร
เป็นอย่างไร แต่แฟนเขาดีใจ ตอนแรกบอกว่าจะไม่ให้มี พอมีแล้ว
เขาก็อยากได้ แต่ตัวฉันรู้สึกธรรมดา แบบว่าช่วงนั้นกำลังทำงาน
งานมันจุกจิกจู้จี้ บางครั้งรู้สึกหงุดหงิดรำคาญ

การสนทนากลุ่มช่วงหลัง มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องและความอึดตัวของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยทำกลุ่มในสตรีหลังคลอดซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับสตรีหลังคลอดที่สัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

ทำกลุ่มครั้งที่ 1 วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 เวลา 7.30-8.30 น.

มีสมาชิกกลุ่ม 11 คน

ทำกลุ่มครั้งที่ 2 วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 เวลา 7.30-8.30 น.

มีสมาชิกกลุ่ม 7 คน

หลักและวิธีการสนทนากลุ่มเช่นเดียวกับการสนทนากลุ่มช่วงแรก ประเด็นที่ใช้ในการสนทนา จะเน้นการตรวจสอบความถูกต้องและความอึดตัวของข้อมูล (ในภาคผนวก)

ขั้นตอนในการสนทนากลุ่ม

ขั้นเตรียมการ

เนื่องจากบ้านโสกขามน้อย เป็นหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลพล ผู้วิจัยจึงทำหนังสือขออนุญาตไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาล และขอความร่วมมือจากหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลพล เข้าพบอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พร้อมทั้งแนะนำตัวและวัตถุประสงค์ที่จะเข้ามาศึกษาในหมู่บ้าน หลังจากนั้นผู้วิจัยเดินทางเข้าไปศึกษาในหมู่บ้านทุกวัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2537 โดยการตรวจสอบสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและเยี่ยมบ้านทุกหลังคาเรือน กลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยสนใจ คือ สตรีมีครรภ์ สตรีวัยเจริญพันธุ์ และสตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่า

ในการเยี่ยมบ้านผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ข้อมูลด้านประชากร ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับสตรีในวัยต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอนามัย การตั้งครรภ์และการฝากครรภ์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตจะถูกบันทึกไว้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการเยี่ยมบ้านทั้งหมด 10 วัน หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกมาตรวจสอบเพื่อหาผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มต่าง ๆ เมื่อพบว่าสตรีคนใดจะสามารถให้ข้อมูลได้ดีที่สุด ผู้วิจัยกลับไปเยี่ยมบ้านอีกครั้งพร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ได้แก่สตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่า จำนวน 9 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่สตรีวัยเจริญพันธุ์ จำนวน 7 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่สตรีมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์ 7-9 เดือน ที่มาฝากครรภ์ ณ โรงพยาบาลแม่และเด็กเมืองพล โดยผู้วิจัยไปรอที่คลินิกฝากครรภ์ แนะนำตัวกับสตรีที่มาฝากครรภ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยสามารถคัดเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มได้ 7 คน

ขั้นตอนในการ

เมื่อผู้วิจัยคัดเลือกสมาชิกแต่ละกลุ่มได้ตามต้องการแล้ว จึงนัดหมายวันเวลาและสถานที่ที่จะทำกลุ่ม สำหรับกลุ่มสตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่า ผู้วิจัยนัดทำกลุ่มที่ศาลากลางบ้าน กลุ่มสตรีวัยเจริญพันธุ์ ผู้วิจัยนัดทำกลุ่มที่ใต้ถุนบ้านของสมาชิกในกลุ่มรายหนึ่ง ส่วนกลุ่มสตรีมีครรภ์ ผู้วิจัยทำกลุ่มในห้องพิเศษเด็กผู้ป่วยในโรงพยาบาลแม่และเด็กเมืองพล และเกณฑ์การคัดเลือกสถานที่ที่ทำกลุ่ม ได้แก่ เป็นสถานที่ที่สมาชิกกลุ่มเดินทางมารวมกันได้สะดวก

เจียบสงบมีแสงสว่างเพียงพอ และอากาศถ่ายเทได้สะดวก

ก่อนดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดเตรียม เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว และชักชวน สมาชิกพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไปก่อน เพื่อเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศและเป็นกันเองยิ่งขึ้น เมื่อ ได้เวลาสมควรผู้วิจัยจึงเริ่มการสนทนากลุ่ม โดยแนะนำผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม คือ ผู้วิจัยเอง แนะนำผู้ช่วยวิจัย บอกจุดประสงค์ของการสนทนากลุ่ม ขออนุญาตพร้อมกับบอกจุดมุ่งหมายในการบันทึกเทปและการจดบันทึก แนวทางการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า (ในภาคผนวก) ซึ่งมีความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่ในทางปฏิบัติการจัดลำดับ หัวข้อและเนื้อหาอาจเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นได้ เวลาที่ใช้ในการสนทนากลุ่มประมาณ 1 ชั่วโมง ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มจะถูกบันทึกลงในเทป ส่วนบรรยากาศต่าง ๆ ภายในกลุ่มจะถูก บันทึกโดยผู้ช่วยวิจัย

ผู้วิจัยนำเทปจากการสนทนากลุ่มมาถอดข้อความด้วยตนเอง และศึกษาข้อมูล จากการบันทึกของผู้ช่วยวิจัยเป็นส่วนประกอบ นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลตามคำถาม งานวิจัย

3.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึก มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความหมายโดยละเอียดเกี่ยวกับการรับรู้การตั้งครรภ์และการฝากครรภ์ในกลุ่มสตรีหลังคลอดที่โรงพยาบาลแม่และเด็กเมืองพล เพื่อนำเอาแนวความคิดที่สำคัญของผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนมารวมกัน สร้างเป็นสมมุติฐานเชิงความหมาย จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า นอกจากจะได้ข้อมูลตามการรับรู้ของผู้ถูกสัมภาษณ์แล้ว ยังได้ข้อเท็จจริงบางอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน เช่น เรื่องของความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ เหตุผลที่สตรีมีครรภ์มาฝากครรภ์ เหตุผลที่ไม่มาฝากครรภ์หรือไม่มาตรวจตามนัด

ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มสตรีหลังคลอด เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เพิ่งผ่าน การตั้งครรภ์ สามารถที่จะทบทวนประสบการณ์การตั้งครรภ์ตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอดได้ดี นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสามารถคัดเลือกประชากรศึกษาที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันได้ โดยเฉพาะคุณลักษณะเกี่ยวกับการฝากครรภ์ ซึ่งจะได้ทั้งผู้ที่ฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ ฝากครรภ์ไม่ครบตาม เกณฑ์ และไม่เคยฝากครรภ์

ขั้นเตรียมการ

จัดเตรียมแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก และขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาล แม่และเด็กเมืองพล เพื่อเข้าพบทางการศึกษา

ขั้นตอนการ

หลังจากได้รับอนุญาตให้ทางการศึกษา ผู้วิจัยเริ่มเข้าพบปฏิบัติงานที่แผนกหลังคลอดตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2537 ศึกษาประวัติของสตรีหลังคลอดทุกราย เพื่อคัดเลือกเป็นประชากรศึกษา ให้การพยาบาลและพูดคุยซักถามเกี่ยวกับอาการทั่วไปของมารดา ทารก ตลอดจนญาติที่มาดูแล เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสร้างสัมพันธภาพที่ดี เมื่อผู้วิจัยมีความคุ้นเคยกับสตรีหลังคลอดแล้ว และสังเกตเห็นว่าสตรีหลังคลอดมีความพร้อมที่จะตอบคำถาม ผู้วิจัยจึงแนะนำตัวอีกครั้ง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยพร้อมกับขอความร่วมมือในการเข้าร่วมงานวิจัย เมื่อสตรีหลังคลอดยินดีเข้าร่วมงานวิจัย ผู้วิจัยจึงนัดเวลาสัมภาษณ์ ซึ่งส่วนมากจะเป็นช่วงเวลา 19.00-20.00 น. และช่วงเวลา 7.00-8.00 น.

สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์สตรีหลังคลอด ผู้วิจัยเลือกสถานที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมและสภาพการณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์ เช่น สัมภาษณ์ที่เตียงคนไข้ซึ่งมีสามีและญาติของผู้ถูกสัมภาษณ์นั่งฟังด้วย บางคำถามผู้วิจัยมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยซักถามสามีและญาติผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย สัมภาษณ์ในห้องที่มิดชิด ซึ่งอยู่ภายในแผนกหลังคลอด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้สึกเป็นส่วนตัวและให้ข้อมูลอย่างเปิดเผยมากที่สุด สตรีหลังคลอดบางรายที่พักอาศัยอยู่ใกล้เขตอำเภอพล ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เฉพาะข้อมูลทั่วไปก่อน ส่วนข้อมูลการตั้งครรภ์และการฝากครรภ์ที่เป็นส่วนของการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยติดตามไปเยี่ยมบ้านและสัมภาษณ์ต่อ โดยนัดหมายเวลาเยี่ยมไว้ล่วงหน้า

ในการสัมภาษณ์ไม่ว่าจะสัมภาษณ์ที่เตียงคนไข้ ในห้องมิดชิดหรือสัมภาษณ์ที่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงตามการรับรู้ของผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพยายามสร้างบรรยากาศของการสัมภาษณ์โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกว่าเป็นการสนทนาพูดคุยกัน หัวข้อที่ใช้ในการสัมภาษณ์อาจไม่เรียงตามแบบสัมภาษณ์ การเน้นรายละเอียดในแต่ละหัวข้ออาจจะแตกต่างกันตามแต่ประสบการณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์ เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ประมาณ 45 นาที ต่อคน

ข้อความในการสัมภาษณ์จะถูกบันทึกลงเทป ส่วนการสังเกตกิริยาอาการของผู้ถูกสัมภาษณ์และสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจะบันทึกหลังเสร็จจากสัมภาษณ์ นอกจากนี้ ข้อมูลบางส่วน

ได้จากการบันทึกของแพทย์และเจ้าหน้าที่ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแต่ละรายมาจำแนก และเปรียบเทียบข้อมูลกัน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ข้อมูลที่ยังไม่ชัดเจนผู้วิจัยจะหาข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์ในรายต่อไป

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ผู้วิจัยพยายามเลือกตัวอย่างให้มีลักษณะแตกต่างกันในเรื่องอายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ จำนวนบุตรที่มีอยู่ และลักษณะการมาฝากครรภ์ เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์สตรีหลังคลอดครบ 37 คน นำข้อมูลมาจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล พบว่าไม่มีข้อมูลแปลกใหม่เกิดขึ้น หรือเรียกว่าข้อมูลอิ่มตัวแล้ว (saturated) จึงหยุดสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมด 2 เดือน

3.2.3 การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำข้อมูลอื่นๆ

เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากสตรีหลังคลอดมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การผ่าซวง การแต่งแก้เสียเคราะห์ การอาบนํ้ามนต์ ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจความเชื่อ และพิธีกรรมเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงไปสัมภาษณ์ผู้รู้ ได้แก่ หมอธรรม หมอสูตร และพระภิกษุ โดยแนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขออนุญาตสัมภาษณ์และบันทึกเทป

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกบันทึกลงในเทปเสียง ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะบันทึกไว้ในสมุดบันทึก

3.3 การตรวจสอบข้อมูล

เพื่อให้เกิดความถูกต้องแน่นอนและความน่าเชื่อถือของข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล (trustfulness) ผู้วิจัยยึดหลักการตรวจสอบข้อมูล ดังนี้

3.3.1 ความน่าเชื่อถือที่เกิดจากตัวผู้วิจัยว่าศึกษาและรายงานข้อมูลได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือในการวิจัยอย่างหนึ่ง ดังนั้นก่อนเริ่มดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาทักษะการเป็นนักวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเข้ารับการฝึกอบรมการวิจัยเชิงคุณภาพ ฝึกเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การจดบันทึก และการวิเคราะห์เนื้อหา

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทดสอบการเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ในกลุ่มสตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่า กลุ่มสตรีวัยเจริญพันธุ์และสตรีมีครรภ์ ในหมู่บ้านทดลอง

และทดสอบทักษะการเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มสตรีมีครรภ์ ณ โรงพยาบาลแม่และเด็กเมืองพล
ตลอดจนทดสอบการสัมภาษณ์เชิงลึกสตรีหลังคลอด จำนวน 2 คน ณ โรงพยาบาลศรีนครินทร์
โดยอยู่ภายใต้การนิเทศอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.3.2 ความน่าเชื่อถือที่เกิดจากแหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลว่าให้ข้อมูลเป็นจริง ดังนี้

- 1) การเลือกหมู่บ้านศึกษา เจาะจงเลือกหมู่บ้านที่ผู้วิจัยได้ข้อมูลมาว่ามีข้อมูล
ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา
- 2) การเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มโดยวิธี Snowball technique
- 3) การสัมภาษณ์เชิงลึกเน้นการสร้างสัมพันธภาพก่อนสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ถูก
สัมภาษณ์มีความไว้วางใจผู้วิจัย และให้ข้อมูลตามความเป็นจริง
- 4) การติดตามสัมภาษณ์เชิงลึกที่บ้านเพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ
- 5) การสังเกตปฏิกิริยาและสิ่งแวดล้อมของผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถนำมาอธิบาย
ข้อมูลที่ได้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 6) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ข้อมูลที่ได้จาก
การสนทนากลุ่มช่วงแรก การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มช่วงหลัง ถูกตรวจสอบความ
ถูกต้องตรงกัน

3.3.3 ความน่าเชื่อถือที่เกิดจากเครื่องมืออื่น ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมืออื่น ๆ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่แนวประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม
และแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือดังกล่าวมาตามขั้นตอนดังนี้ ก่อนเริ่ม
ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแนวประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม โดยยึดหลักตามคำถามวิจัย
จำนวน 2 ชุด นำแนวประเด็นคำถามทั้ง 2 ชุดไปทดลองใช้ในการสนทนากลุ่มสตรีที่มีสถานภาพ
ทางสังคมเป็นยายหรือย่า กลุ่มสตรีวัยเจริญพันธุ์ และสตรีมีครรภ์ในหมู่บ้านทดลอง นำข้อมูลที่ได้
มาเป็นแนวทางในการปรับแนวประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม ให้สื่อความหมายชัดเจน และ
ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้น ตลอดจนนำมาสร้างแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก
เพื่อศึกษารายละเอียดต่อไป

นำแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกไปทดลองสัมภาษณ์สตรีหลังคลอดที่มีลักษณะคล้าย
ประชากรศึกษา จำนวน 2 คน ณ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ปรับแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกให้
สื่อความหมายและครอบคลุมตามคำถามวิจัยยิ่งขึ้น

เมื่อเริ่มดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยนำแนวประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มทั้ง 2 ชุด มาพิจารณา และสร้างแนวประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับสตรีมีครรภ์ขึ้นอีก 1 ชุด นำแนวประเด็นคำถามไปทดลองใช้ในกลุ่มสตรีมีครรภ์ ที่มาฝากครรภ์ ณ โรงพยาบาลแม่และเด็ก เมืองพล ปรับแนวประเด็นคำถามให้สื่อความหมายและครอบคลุมตามคำถามวิจัย

นำแนวประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มทั้ง 3 ชุด ไปใช้จริงในหมู่บ้านศึกษาและที่คลินิกฝากครรภ์โรงพยาบาลแม่และเด็กเมืองพล นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลตามคำถามวิจัยเพื่อเป็นสมมติฐานเบื้องต้น

สร้างแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยปรับปรุงมาจากแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเดิมผนวกกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม

นำแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกไปทดลองสัมภาษณ์สตรีหลังคลอดที่มีลักษณะคล้ายประชากรที่ศึกษา จำนวน 5 คน ณ โรงพยาบาลแม่และเด็กเมืองพล ปรับปรุงแนวคำถามให้สื่อความหมาย และครอบคลุมตามคำถามวิจัยยิ่งขึ้น

3.3.4 ความน่าเชื่อถือที่เกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล กำหนดรหัสหลัก จากระหัสหลักผู้วิจัย ศึกษาค้นเอกสารตำราต่าง ๆ เพื่อนำมาอธิบายความหมายหรือตีความรหัสหลักให้มีความชัดเจน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยนำมาจำแนกและจัดกลุ่มประเภทข้อมูลโดยยึดหลักตามคำถามวิจัย หลังจากนั้นวิเคราะห์เนื้อหา(Content analysis) โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

3.4.1 กำหนดรหัสหลัก (Substantive coding) การวิเคราะห์ขั้นตอนนี้จะทำไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล โดยพิจารณาข้อมูลที่บันทึกไว้ในแต่ละตอน ที่เกี่ยวข้องกับคำถามวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้อาจพิจารณาเป็นคำต่อคำ วลีต่อวลี หรือพิจารณาเป็นบรรทัดไปก็ได้ นอกจากนี้ยังวิเคราะห์สรุปเนื้อหาในแต่ละตอนได้ด้วย งานที่นี้ได้แสดงตัวอย่างประเภทข้อมูลและรหัสข้อมูล ดังนี้

ประเภทข้อมูล เช่น

การรับรู้ว่าตนเองตั้งครรรภ์

ความหมายการตั้งครรรภ์

การปฏิบัติตัวขณะตั้งครรรภ์

การฝากครรรภ์

รหัสหลัก เช่น

หมอบอก

การตั้งครรรภ์เป็นสถานการณ์พิเศษทางบวกที่ได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

ความเชื่อดั้งเดิม

ความรู้สมัยใหม่

ความเข้าใจเกี่ยวกับการฝากครรรภ์

เมื่อได้รับรหัสหลักแล้ว ผู้วิจัยเพิ่มความชัดเจนให้กับรหัสหลักนั้นโดยการตั้งคำถาม เช่น เงื่อนไขที่ทำให้เกิดรหัสนั้น ผลที่ตามมาเมื่อเกิดรหัสหลักนั้น คำตอบอาจได้จากข้อมูลตอนต่อไป หรือจากการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในรายต่อไป

3.4.2 การเปรียบเทียบ (Comparison) การเปรียบเทียบเกิดขึ้นตลอดเวลาที่มีการให้รหัสหลัก การพิจารณาเปรียบเทียบรหัสหลักและข้อมูลช่วยทำให้การอธิบายรหัสหลัก ความหมายที่เป็นรหัสหลักชัดเจนยิ่งขึ้น

จากวิธีดำเนินการศึกษาดังกล่าว ข้อค้นพบจากการวิจัยจะถูกนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายในบทที่ 4 ถึง บทที่ 8 และสรุปในบทที่ 9 ในการอธิบายข้อค้นพบผู้วิจัยได้ยกคำพูดบางส่วนของผู้ที่ร่วมในการศึกษามาเพื่อสนับสนุนข้อค้นพบนั้น ๆ โดยกำหนดรหัสเพื่อแสดงแหล่งที่มาของข้อมูล ดังนี้

FO-0-00

F หมายถึง การสนทนากลุ่ม

หมายเลขตำแหน่งที่ 1 หมายถึง ช่วงของการสนทนากลุ่ม ดังนี้

- 1 หมายถึง การสนทนากลุ่มช่วงแรก
- 2 หมายถึง การสนทนากลุ่มช่วงหลัง

หมายเลขตำแหน่งที่ 2 หมายถึง กลุ่มสตรีที่ร่วมในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

- 1 หมายถึง กลุ่มสตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่า
- 2 หมายถึง กลุ่มสตรีวัยเจริญพันธุ์
- 3 หมายถึง กลุ่มสตรีหลังคลอด

หมายเลขตำแหน่งที่ 3 และ 4 หมายถึง ลำดับที่ของสมาชิกที่นั่งในการสนทนากลุ่ม
ยกตัวอย่าง เช่น

"....."

(F1-1-02)

หมายถึง ข้อมูลได้จากการสนทนากลุ่มช่วงแรก ในกลุ่มสตรีที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นยายหรือย่า
เป็นคาพูดของสมาชิกที่นั่งอยู่ลำดับที่ 2 ในกลุ่ม

Id00-00-00

Id หมายถึง การสัมภาษณ์เชิงลึก

หมายเลขตำแหน่งที่ 1 และ 2 หมายถึง หมายเลขแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

หมายเลขตำแหน่งที่ 3 หมายถึง เขตที่อยู่อาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

- 1 หมายถึง ในเขตเทศบาล
- 2 หมายถึง นอกเขตเทศบาล
- 3 หมายถึง ระหว่างตั้งครรภ์ไป-มาระหว่างกรุงเทพฯและบ้าน

หมายเลขตำแหน่งที่ 4 หมายถึง ลักษณะครอบครัว ดังนี้

- 1 หมายถึง ผู้ให้สัมภาษณ์แยกครอบครัวออกจากครอบครัวเดิม
คือ พ่อแม่ หรือปู่ย่า ตายาย
- 2 หมายถึง ผู้ให้สัมภาษณ์ยังคงอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิม

หมายเลขตำแหน่งที่ 5 หมายถึง การคลอด ดังนี้

0 หมายถึง คลอดครั้งแรก

1 หมายถึง คลอดครั้งหลัง

หมายเลขตำแหน่งที่ 6 หมายถึง ลักษณะการฝากครรภ์ ดังนี้

1 หมายถึง ฝากครรภ์ครบ 4 ครั้งตามเกณฑ์คุณภาพ

2 หมายถึง ฝากครรภ์ซ้ำ (ฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์มากกว่า 24 สัปดาห์)

3 หมายถึง ฝากครรภ์ 1-3 ครั้ง

4 หมายถึง ฝากครรภ์ครบ 4 ครั้ง แต่ขาดนัดช่วงเดือนที่ 7, 8 หรือเดือนที่ 9

5 หมายถึง ไม่เคยฝากครรภ์

ยกตัวอย่าง เช่น

"....."

(Id01-32-04)

หมายถึง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกหมายเลข 1 ระหว่างตั้งครรภ์ผู้ให้สัมภาษณ์ไปมาระหว่างกรุงเทพฯ และบ้าน ผู้ให้สัมภาษณ์ยังคงอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิม การคลอดครั้งนี้เป็นการคลอดครั้งแรก ฝากครรภ์ครบ 4 ครั้ง แต่ขาดนัดช่วงเดือนที่ 7, 8 หรือ 9

I00

I หมายถึง การสัมภาษณ์ผู้อื่น ๆ

หมายเลขตำแหน่งที่ 1 และ 2 หมายถึง หมายเลขแบบสัมภาษณ์ โดยนับต่อจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เช่น I38